

Drammen kommune gir her sitt hørings svar på høringen om forslag til midlertidig endring i utlendingsloven (beredskapshjemmel for å kunne pålegge kommuner å etablere og drifte et midlertidig innkvarteringstilbud til asylsøkere mv.) fra Justis- og beredskapsdepartementet.

Høringen er behandlet i kommunestyre.

Drammen kommune er gitt utsatt høringsfrist til 13. desember.

Hørings svar fra Drammen kommune

Drammen kommune vurderer at det ikke er tilrådelig å kunne pålegge kommunene å drifte asylmottak. Konsekvensene for kommunene er understreket i høringsnotatet. Vi ønsker å kommentere noen av disse konsekvensene fra Drammen kommune sitt ståsted.

Drammen kommune har forståelse for at usikkerheten knyttet til ekstraordinære høye ankomster av personer som søker beskyttelse gjør at Justis- og beredskapsdepartementet ønsker å sikre at Norge i tilstrekkelig grad oppfyller internasjonale forpliktelser. Ved tidligere flyktningkriser er disse blitt håndtert på regionalt og nasjonalt nivå.

Drammen kommune mener at drift av mottak fortrinnsvis bør utføres av ideelle eller private aktører som har nødvendig kompetanse, erfaring og kapasitet. Eventuelle avtaler mellom staten og kommunene om å etablere og drifte innkvarteringstilbud til asylsøkere bør fortsatt være basert på frivillighet. Det vil være svært krevende for kommunen å drive akuttmottak med varierende belegg, samtidig som kommunen skal sørge for kommunale tjenester og økt bosetting. Vi savner at departementet i høringsbrevet diskuterer alternative løsninger for å sikre at asylsøkere blir møtt med støtte og trygghet fra den situasjonen de flykter fra.

Knapphet på ressurser og kompetanse opp mot kvalitet i tjenestene

I høringen påpeker departementet at dersom en situasjon oppstår hvor utløsningen av hjemmelen blir iverksatt, vil det være kritisk dersom tilgjengelige ressurser ikke stilles til rådighet for å dekke et akutt behov for å gi et innkvarteringstilbud.

Slik ordningen er i dag er det UDI som inngår avtaler med aktører om drift av asylmottak i en kommune. Kommunen vil være vertskommune for asylmottak og har ansvaret for å gi lovpålagte tjenester til beboere på asylmottak. Det legger bånd på kommunens ressurser ved opprettelse av ett eller flere asylmottak i kommunen. Drammen kommune har per nå ett asylmottak som driftes av ideell aktør.

Helsetilbud

Flyktningene som har kommet den siste tiden har større helseutfordringer, og dermed behov for mer helsetjenester. Det vil være behov for økte ressurser både for legetjeneste, sykepleiertjeneste og merkantile oppgaver. Manglende kapasitet i fastlegeordningen har også gjort at migrasjonshelsetjenesten har måttet følge flyktninger og asylsøkere over lengre tid, i påvente av å få tildelt fastlege. Utfordringen påvirker også tjenestene til Drammen legevakt, psykisk helse- og rustjenester og forebyggende tjenester. Det er viktig med en plan for hvilke tjenester som bli berørt, og hvilke tjenester man henter ressurser fra dersom kommunen blir pålagt å opprette et midlertidig mottak.

Barnevernstjenester

En midlertidig beredskapsbestemmelse i utlendingsloven vil kunne berøre barneverntjenestens kapasitet i alle avdelinger. Barneverntjenesten har ansvar for barn bosatt i et midlertidig innkvarteringstilbud i kommunen, dersom det er bekymring som gjelder barnets omsorgssituasjon. Saksgangen for disse barna vil være den samme for alle andre barn der

barneverntjenesten mottar en bekymring. Ved stor pågang vil barneverntjenesten vanskelig kunne behandle sakene innen lovpålagt tidsfrist uten tilførsel av ressurser.

Grunnskoleopplæring beboere under 18 år

Om bestemmelsen trer i kraft forutsetter det nødvendige ressurser for å kunne tilby et forsvarlig opplæringstilbud. Drammen kommune, som flere andre kommuner, opplever allerede situasjonen som krevende; med å finne egnede lokaler og rekruttering etter nødvendig kompetanse.

Erfaringer fra 2023 i Drammen viser det ikke har vært full kapasitet på velkomstilbudet dette skoleåret, grunnet utfordringer med å finne kvalifiserte lærere. Det kommer flere barn med store, omfattende og livslange hjelpebehov og som krever stor grad av spesialundervisning og tilrettelegging. Skolene har også behov for hjelp til å ta imot flere barn som er traumatiserte.

Økt bosetting

Kommunene har over tid hatt ekstra oppgaver knyttet til økt tilstrømming av flyktninger. Det gir slitasje på driftsorganisasjonen og det er lite ledig kapasitet. Drammen kommune har tatt imot et høyt antall flyktninger de siste årene. Boligfremskaffelse er den største utfordringen med fortsatt høy bosetting. Videre er det knyttet utfordringer til rekruttering av kvalifisert personale innen skole og helsetjenester. Denne utfordringen deler Drammen med mange kommuner i Norge. Dersom en mulig utlysning av denne bestemmelsen fører til at kommunene får desto større utfordringer knyttet til å ivareta grunnleggende tjenestetilbud bør det foreligge alternativer.

I høringen står det at det: *«(...) kan gjøres forsøkt på å redusere kravet som stilles til innkvarteringstilbudet ytterligere eller ved å redusere det kommunale tjenestetilbudet til asylsøkere»*. Videre står det at: *«(...) UDI og IMDI skal samarbeide med DSB og statsforvalteren for å avklare forventninger til innholdet i det kommunale tjenestetilbudet og samhandling mellom relevante etater, for å sikre et forsvarlig innkvarteringstilbud som også understøtter asylkjeden og integrering»*.

Drammen kommune vil understreke viktigheten av slik avklaring. Det vil være helt nødvendig for kommunen å kunne fravike ulike tjenestekrav om kommunen skal være i stand til å innkvartere asylsøkere i henhold til bestemmelsen. Her forventer Drammen kommune en tydeliggjøring om bestemmelsen trer i kraft.

Økonomiske konsekvenser

I høringsnotatet understreker departementet at kommuner som pålegges å etablere og drifte et midlertidig innkvarteringstilbud for asylsøkere, vil kompenseres for oppgavene forbundet med dette, i tråd med prinsippene som følger av veileder for statlig styring av kommuner og fylkeskommuner (MAMOT-ordningen). Videre fremkommer det en risiko for at satsene i ordningen, i en presset situasjon med svært høye ankomster, vil være for lave i forhold til kommuns faktiske kostnader. I følge Justis- og beredskapsdepartementet jobbes det videre med å vurdere nivået på kompensasjonen til kommunene ved bruk av hjemmelen.

Departementet pålegger en stor inngripen i det kommunale selvstyret om hjemmelen trer i kraft. Tjenestetilbud som bortfaller og bygg hvor andre aktiviteter fortrenses, kan medføre at kommunen mister inntekter. Det savnes alternativer til inntektssikring for kommunene i høringsnotatet. Forslaget slik det fremstår nå oppleves lite forutsigbart.

Alternative innkvarteringer

Drammen kommune har sett på hvilke lokasjoner i Drammen kommunes eiendomsportefølje som kan egne seg for den beskrevne type korttids innkvartering. Drammen kommune har i dag ingen egne egnede lokaler for asylmottak ledig. Eventuelle bygg som kan være egnet vil måtte omdisponeres og vil ha et omfattende behov for ombygging og tilpasning til formålet. Det vil være tidkrevende og gjennomføre og ikke i tråd med behovet beskrevet i høringen.

Av akutte alternativer har Drammen kommune flerbrukshaller som ved fleksibel innredning kan benyttes for en kort periode. Drammen kommune er bekymret for at denne type alternative innkvarteringer kan bli langvarig og dermed ikke i tråd med å gi en forsvarlig innkvartering.

Drammen kommune har per i dag utfordringer med boligkapasitet for å ta imot et høyt antall flyktninger. Det er også utfordrende å finne egnede lokaler til blant annet undervisning i voksenopplæringen. Drammen kommune ønsker derfor å melde at det i tillegg til alternative innkvarteringer oppleves utfordrende å finne egnede lokaler til de tjenestene som jobber med flyktninger, også de som er bosatt i kommunen.